

CONSILIUL PENTRU PREVENIREA ȘI ELIMINAREA DISCRIMINĂRII ȘI ASIGURAREA EGALITĂȚII

СОВЕТ ПО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ И ЛИКВИДАЦИИ ДИСКРИМИНАЦИИ И ОБЕСПЕЧЕНИЮ РАВЕНСТВА
COUNCIL ON THE PREVENTION AND ELIMINATION OF DISCRIMINATION AND ENSURING EQUALITY

Adresa: Republica Moldova, Chișinău, MD-2004
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr.180, bir. 405
tel.: +373 (0) 22 21-28-07

Адрес: Республика Молдова, Кишинёв, MD-2004
бул. Стефан чел Маре, 180, каб. 405
тел.: +373 (0) 22 21-28-07

DECIZIE din 16 octombrie 2017 cauza nr. 84/17

Membrii Consiliului participanți la ședința de deliberare:

Ian FELDMAN – președinte
Oxana GUMENNAIA – membră
Andrei BRIGHIDIN – membru
Lucia GAVRILIȚĂ – membră

au examinat, în ședință publică, susținerile scrise și verbale ale
petiționarului: I. M., director executiv al AO "Motivație" din Moldova
reclamatului: S. S., judecător Judecătoria Chișinău sediul Ciocana
au deliberat, în ședință închisă, cu privire la următoarele.

I. Obiectul plângerii

Pretinsa discriminare pe criteriu de dizabilitate manifestată prin refuz în acomodarea rezonabilă în procesul de judecare a cauzei.

II. Admisibilitatea obiectului plângerii

Plângerea corespunde cerințelor art. 13 din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012 și nu ridică excepțiile de inadmisibilitate prevăzute de pct. 42 din Legea cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității nr. 298 din 21.12.2012.

III. Susținerile părților

Alegațiile petiționarului

- 3.1 În data de 07.07.2016, la Judecătoria Chișinău sediul Ciocana, urma să se examineze o cerere de chemare în judecată a AO "Motivație" din Moldova. Astfel, la data de 06.07.2016, petiționarul a depus o cerere prin care a solicitat amânarea ședinței de judecare a cauzei și întreprinderea măsurilor necesare pentru asigurarea accesului în sediul instanței și amenajarea blocului sanitar pentru necesitățile persoanelor cu dizabilități.
- 3.2 Cererea a fost executată parțial. Accesul în clădire a fost adaptat, nu însă și blocul sanitar. La data de 22.07.2016, petiționarul a solicitat desfășurarea ședințelor de judecată într-un alt sediu care să dispună de bloc sanitar accesibil pentru persoanele cu dizabilități locomotorii. Petiționarul a solicitat ca pe parcursul procedurilor juridice să-i fie respectată demnitatea umană. Petiționarul a explicat că, în lipsa blocului sanitar, este pus în situația fie de a accepta să suporte incomoditățile și riscurile legate de lipsa unui grup sanitar adaptat, fie de a renunța să participe la ședințele de judecată, evitând astfel riscurile respective.
- 3.3 Instanța a respins demersul petiționarului de a petrece ședințele de judecată într-un loc adecvat, notând că *din moment ce reclamantul a avut acces în sala de judecată, acestuia i-a fost respectat dreptul la apărare și dreptul la un proces echitabil (art. 6 din CEDO).*
- 3.4 Petiționarul susține că, prin acest refuz, instanța a eșuat să întreprindă măsuri de acomodare rezonabilă a situației petiționarului. Acesta menționează că judecătorul putea să se adreseze către oricare altă instituție care dispune de intrare și grup sanitar accesibil pentru persoanele cu dizabilități locomotorii, cu o solicitare de a organiza ședințele de judecată într-un loc accesibil, pentru că întreprinderea acestor acțiuni, nu impune un efort disproportionat.
- 3.5 **Reclamatul nu a prezentat poziția sa cu privire la cauză.**

IV. Dreptul național și internațional relevant

- 4.1 **Constituția Republicii Moldova, prin art.1 alin. (3)** menționează că Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate. **art. 16 alin. (2)** garantează dreptul la egalitate toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială; **art. 51 alin. (1)** persoanele handicapate beneficiază de o protecție specială din partea întregii societăți.
- 4.2 **Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012 la art. 1 alin. (1)** stabilește că scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vîrstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar; **art. 2** oferă definiția discriminării ca fiind orice deosebire, excludere, restricție ori preferință în drepturi și libertăți a persoanei sau a unui grup de persoane, precum și susținerea comportamentului discriminatoriu bazat pe criteriile reale, stipulate de prezenta lege sau pe criterii presupuse; *acomodare rezonabilă* – orice modificare sau adaptare necesară și adecvată, într-un caz particular, care nu impune o sarcină disproporționată sau nejustificată atunci când este nevoie pentru a asigura unei persoane, în cazurile stabilite de lege, exercitarea drepturilor și libertăților fundamentale în condiții de egalitate cu ceilalți; *discriminare prin asociere* – orice faptă de discriminare săvârșită împotriva unei persoane care, deși nu face parte dintr-o categorie de persoane identificată potrivit criteriilor stipulate de prezenta lege, este asociată cu una sau mai multe persoane aparținând unei astfel de categorii de persoane; **art. 3** stabilește că subiecți în domeniul discriminării sunt persoanele fizice și juridice din domeniul public și privat; **art. 4** reprezintă forme grave ale discriminării: lit. a) promovarea sau practicarea discriminării de către autoritățile publice; **art. 13 alin. (2)** plîngerea cu privire la fapta de discriminare poate fi depusă la Consiliu în termen de un an de la data săvârșirii faptei sau de la data la care se putea lua cunoștință de săvârșirea ei.
- 4.3 **Legea privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități nr. 60 din 30.03.2012 la art. 1** stabilește că prezenta lege reglementează drepturile persoanelor cu dizabilități în vederea incluziunii sociale a acestora, garantării posibilității participării lor în toate domeniile vieții fără discriminare, la un nivel identic cu ceilalți membri ai societății, având ca bază respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului; **art. 2** definește persoana cu dizabilități ca fiind persoane cu deficiențe fizice, mintale, intelectuale sau senzoriale, deficiențe care, în interacțiune cu diverse bariere/obstacole, pot îngreuna participarea ei deplină și eficientă la viața societății în condiții de egalitate cu celelalte persoane; **art. 5** protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități au la bază următoarele principii: a) respectarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale omului; d) solidaritatea socială; e) nediscriminarea; h) respectarea demnității inalienabile, a autonomiei individuale, a libertății de a face propriile alegeri și a independenței persoanei; i) acceptarea persoanelor cu dizabilități ca parte a diversității umane și a umanității; j) participarea și integrarea deplină și efectivă în societate; k) accesibilitatea; **art. 8 alin. (1)** prevede că persoanele cu dizabilități au dreptul să fie recunoscute, oriunde s-ar afla, ca persoane cu drepturi egale în fața legii; **alin. (3)** persoanele cu dizabilități au dreptul inalienabil la respectarea demnității umane indiferent de dizabilitate sau altă stare de sănătate, indiferent de rasă, naționalitate, originea etnică, limbă, religie, sex, orientarea sexuală, opinie, apartenența politică, avere, originea socială sau orice alt motiv; **alin. (6)** discriminarea persoanelor cu dizabilități constând în orice deosebire, excludere, marginalizare, limitare sau preferință, precum și în refuzul de creare a condițiilor favorabile și de adaptare rezonabilă, care conduc la imposibilitatea sau complicarea recunoașterii, îndeplinirii sau folosirii drepturilor civile, politice, economice, sociale sau culturale, este interzisă și se pedepsește conform legislației în vigoare; **art. 17 alin. (2)** identificarea și eliminarea obstacolelor/barierelor față de accesul deplin al persoanelor cu dizabilități trebuie aplicate în special la clădiri, drumuri, mijloace de transport și alte utilități interioare și exterioare, inclusiv școli, case, instituții publice și locuri de muncă, la serviciile de informare și comunicare, inclusiv serviciile electronice și de urgență, de asemenea la alte utilități și servicii publice; **alin. (3)** proiectarea și dezvoltarea bunurilor, serviciilor, echipamentelor și utilităților se fac în baza designului universal, care presupune o adaptare minimă și la cel mai scăzut cost al acestora, astfel încât ele să răspundă nevoilor specifice ale persoanelor cu dizabilități; **art. 26** persoanele cu funcții de răspundere, întreprinderile, instituțiile și organizațiile indiferent de forma de proprietate, care nu îndeplinesc prevederile prezentei legi în ceea ce privește eliminarea barierelor existente și amenajarea adecvată, conform normativelor în vigoare, a clădirilor, instalațiilor și încăperilor, inclusiv a celor de locuit, a mijloacelor de transport în

comun, a mijloacelor de informare și de telecomunicații, a obiectivelor culturale, turistice, a complexelor (sărilor) sportive și a altor obiecte ale infrastructurii sociale pentru a asigura accesul la ele și utilizarea lor de către persoanele cu dizabilități poartă răspundere în conformitate cu Codul contravențional.

- 4.4 **Normativul în construcții NCM C.01.06-2014, Cerințe generale de securitate pentru obiectele de construcție la folosirea și accesibilitatea lor pentru persoanele cu dizabilități, aprobat prin ordinul Ministrului dezvoltării regionale și construcțiilor al Republicii Moldova nr. 48 din 08 aprilie 2014, cu aplicare din 01 iulie 2014 la pct. 5.3.1** prevede că, în toate clădirile (conform temei de proiectare), în componența încăperilor igienico-sanitare trebuie prevăzute locuri special echipate pentru PML: locuri în garderobe, cabine universale în toalete și dușuri, băi; **pct. 5.3.2** în grupurile sanitare din clădirile publice și industriale se vor prevedea cabine accesibile.
- 4.5 **Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități la art. 1** indică că persoanele cu dizabilități includ acele persoane care au deficiențe fizice, mentale, intelectuale sau senzoriale de durată, deficiențe care, în interacțiune cu diverse bariere, pot îngreuna participarea deplină și efectivă a persoanelor în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți; **art. 2** oferă definiția discriminării pe criterii de dizabilitate ca fiind orice diferențiere, excludere sau restricție pe criterii de dizabilitate, care are ca scop sau efect diminuarea sau prejudicierea recunoașterii, beneficiului sau exercitării în condiții de egalitate cu ceilalți a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în domeniul politic, economic, social, cultural, civil sau în orice alt domeniu; adaptare rezonabilă înseamnă modificările și ajustările necesare și adecvate, care nu impun un efort disproporționat sau nejustificat atunci când este necesar într-un caz particular, pentru a permite persoanelor cu dizabilități să se bucure sau să-și exercite, în condiții de egalitate cu ceilalți, toate drepturile și libertățile fundamentale ale omului; **art. 5 pct. 2** Statele Părți vor interzice toate tipurile de discriminare pe criterii de dizabilitate și vor garanta tuturor persoanelor cu dizabilități protecție juridică egală și efectivă împotriva discriminării de orice fel; **pct. 3** pentru a promova egalitatea și a elimina discriminarea, Statele Părți vor lua toate măsurile adecvate pentru a se asigura adaptarea rezonabilă.
- 4.6 **Comentariul General cu privire la accesibilitate nr. 2 din 2014 adoptat de Comitetul ONU pentru drepturile persoanelor cu dizabilități la pct. 25** notează că accesibilitatea vizează un grup de persoane, în timp de acomodarea rezonabilă vizează persoane individuale. Acest lucru înseamnă asigurarea accesibilității înainte de a primi o cerere individuală pentru a se folosi un loc sau un serviciu. Statele părți trebuie să stabilească standarde de accesibilitate, care trebuie să fie adoptate în urma consultării cu organizațiile persoanelor cu dizabilități și trebuie să fie puse la dispoziția furnizorilor de servicii, constructori și alți factori relevanți. Standardele de accesibilitate trebuie să fie extinse și standardizate. În conformitate cu prevederile Convenției, Statele părți nu pot să invoce austeritate ca o scuză pentru eșecul de a asigura accesibilitatea treptată pentru persoanele cu dizabilități. Obligația de a pune în aplicare accesibilitatea este condiționată, adică entitatea obligată să asigure accesibilitatea nu poate invoca sarcina disproporționată ca justificare a lipsei accesibilității.

V. În concluzie, Consiliul reține următoarele

- 5.1 Analizând materialele dosarului, Consiliul constată că plângerea cu privire la pretinsa faptă de discriminare a fost depusă în data de 18.07.2017, iar acțiunile deplânse au avut loc în data de 22.07.2016. În atare circumstanțe, Consiliul reține spre examinare o pretinsă discriminare pe criteriu de dizabilitate or, plângerea a fost depusă în termen de un an de la data săvârșirii faptei.
- 5.2 Consiliul reamintește că atât legislația națională (*art. 15 alin. (1) și art. 19 din Legea nr. 121 cu privire la asigurarea egalității*), cât și practica Curții Europene a Drepturilor Omului (*a se vedea cauza D. H. și alții v. Republica Cehă par. 82-84, par.177, cauza Chassagnou și alții v. Franța par. 91-92, Timishev v. Rusia par.57*) prevede o regulă specială referitor la sarcina probei în litigiile privind discriminarea, și anume: sarcina probei trece la reclamat atunci când petiționarul prezintă dovezi din care se poate prezuma că a existat un tratament discriminatoriu. Reșind din alegațiile expuse în plîngere, Consiliul reține că petiționarul invocă un refuz în acomodare rezonabilă.
- 5.3 Consiliul subliniază că noțiunea de acomodare rezonabilă este prevăzută în Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012, precum și în Legea privind incluziunea persoanelor cu dizabilități nr. 60 din 30.03.2012 și constituie o măsură de a asigura egalitatea *de facto* a persoanelor care se află într-o poziție dezavantajată. Acomodarea rezonabilă presupune recurgerea la orice modificare sau adaptare necesară și adecvată, într-un caz particular, pentru a facilita exercitarea unui drept în condiții de egalitate cu ceilalți. O trăsătură importantă a acestei măsuri constituie proporționalitatea, în sensul că adaptarea solicitată să nu impună o povară

disproporționată asupra persoanei responsabile de operarea acestor modificări. Mai mult, aceasta intervine ca o condiție *sine qua non*, în cazurile când este prevăzută de lege.

- 5.4 Examinând circumstanțele invocate, Consiliul stabilește o prezumție de discriminare, or toate elementele indicate mai sus au fost corespunzător descrise. Luând în calcul elementele constitutive ale acestei noțiuni raportate la circumstanțele cazului, Consiliul stabilește că această acomodare rezonabilă este necesară pentru a asigura persoanelor cu dizabilități locomotorii posibilitatea exercitării depline a drepturilor sale în societate în condiții de egalitate. Petrecerea ședințelor de judecată într-un edificiu care dispune de bloc sanitar accesibil este o măsură necesară și adecvată. De asemenea, întreprinderea acțiunilor de a identifica un loc accesibil din toate punctele de vedere, nu impune reclamatului un efort disproporționat, or Consiliul nu stabilește care a fost motivul refuzului, fără ca măcar să fi solicitat acceptul CSM de a petrece ședința de judecată într-o altă instanță accesibilă.
- 5.5 Consiliul reiterează poziția expusă pe cauza nr. 485/16 din 3 ianuarie 2017 și îndeamnă instanțele de judecată ca, atunci când primesc în procedură o cerere din partea unei persoane cu dizabilități locomotorii, să întreprindă măsuri de identificare a unui loc accesibil acestora pentru desfășurarea ședințelor de judecată. Consiliul menționează că dreptul la respectarea demnității umane în toate sferele vieții este unul incontestabil. Consiliul nu înțelege reticența judecătorilor de a întreprinde măsuri de acomodare rezonabilă a persoanelor cu dizabilități, or acest drept reprezintă o necesitate vitală.

Astfel, conducându-se de prevederile art. 1, 2, 3 și art. 15 alin. (4) din Legea nr. 121 cu privire la asigurarea egalității, coroborat cu pct. 61 al Legii nr. 298 din 21.12.2012 cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității,

CONSILIUL DECIDE

1. Faptele constatate reprezintă discriminare prin refuz în acomodare rezonabilă.
2. Consiliul recomandă judecătorului S.S. să întreprindă toate măsurile necesare, adecvate și proporționale în vederea asigurării exercitării drepturilor aferente accesului la justiție a persoanelor cu dizabilități locomotorii, ținând cont de demnitatea și independența acestora.
3. O copie a prezentei decizii se remite Consiliului Superior al Magistraturii pentru a întreprinde acțiunile necesare în vederea evitării situațiilor similare pe viitor.
4. O copie a prezentei decizii se remite președintelui judecătoriei mun. Chișinău pentru a planifica măsuri de accesibilizare a sediilor și acomodare rezonabilă pentru persoanele cu dizabilități locomotorii în procesul de judecare a cauzelor.
5. Decizia se comunică părților și va fi făcută publică pe adresa www.egalitate.md.
6. Decizia este cu drept de atac în instanța de contencios administrativ, conform prevederilor pct. 65 din Legea cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității nr.298 din 21.12.2012 și Legea contenciosului administrativ nr. 793 din 10.02.2000.

Membrii Consiliului care au votat decizia:

Ian FELDMAN – președinte

Oxana GUMENNAIA – membră

Andrei BRIGHIDIN – membru

Lucia GAVRILIȚĂ – membră